

Utlåtande 2003:101 RII (Dnr 304-1683/2003)

Förslag till inrättande av Flatens naturreservat

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta
att uppdra åt stadsbyggnadsnämnden samt gatu- och
fastighetsnämnden att inrätta Flatens naturreservat enligt vad som
anförs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Kersti Py Börjeson anför följande.

Ärendets bakgrund

I 1994 års budget fick gatu- och fastighetsnämnden i uppdrag att i samråd med stadsbyggnadsnämnden utarbeta förslag till avgränsning och relevanta bevarandebestämmelser för ett antal naturområden, däribland Flatenområdet.

Enligt en PM av gatu- och fastighetskontoret och stadsbyggnadskontoret (1995-02-20) gällande ansvarsfördelning mellan de två kontoren vid naturreservatsbildning anges att stadsbyggnadskontoret i samråd med gatu- och fastighetskontoret bör lägga fast ändamålet med skyddet, avgränsa området, utmärka området, utarbeta föreskrifter, sammanställa beslutsdokument osv. I de fall staden är markägare har gatu- och fastighetskontoret ansvar att upprätta skötselplan med sköselföreskrifter, markdisposition och anläggningar.

Mina synpunkter

Förslaget att inrätta ett naturreservat i Flatenområdet säkrar stockholmarnas tillgång till rörligt friluftsliv i södra Stockholm och bevarar samtidigt ett av Stockholms ekologiskt särskilt känsliga områden. Vattnet i sjön Flaten är

bland Stockholms renaste och hela området är en viktig livsmiljö för hotklassade arter. Området är variationsrikt med gamla ädelskogsbestånd, våtmarker, naturstränder och äldre bestånd av tall. Varsamhet krävs vid utnyttjande av närliggande områden särskilt om nybyggnation skulle bli aktuell. Även områden som inte ägs av staden kan utgöra sådant känsligt gränsområde.

I Flatenområdet finns goda möjligheter att uppleva en rik natur på både upptrampade stigar, men också anlagda parkvägar. Det finns möjlighet till bad och vackra sjöutsikter. Vissa delar av Flatenområdet har studerats i en särskild tillgänglighetsanalys i syfte att göra reservatet mer tillgängligt för funktionshindrade.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att inrätta Flatens naturreservat enligt vad som anförs i ärendet.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. återremittera förslaget om att inrätta Flatens naturreservat
2. därutöver anföras

Naturreservat som för framtiden säkrar naturvärden samt platser för naturliv och rekreation är en viktig del för livsmiljön i en växande storstad. Den tidigare majoriteten m, fp, kd, sp genomförde till exempel reservatsbildning av det så kallade Nackareservatet. Det är dock viktigt att inte enskilda reservatsbildningar är av sådan omfattning att de hämmar stadens bostadsförsörjningsansvar samt hindrar ett bostadsbyggande som befrämjar god bostadsmiljö, och blandade upplåtelseformer.

Det föreslagna Flatenreservatet har fått en sådan omfattning att det måste sägas allvarligt skada stadens bostadsförsörjningsansvar.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta

att uppdra åt stadsbyggnadsnämnden samt gatu- och fastighetsnämnden att inrätta Flatens naturreservat enligt vad som anförs i utlåtandet.

Stockholm den 24 september 2003

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Kersti Py Börjeson

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) med hänvisning till reservationen av (m) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Stadsbyggnadsnämnden beslutade på sammanträde den 24 april 2003 att för egen del föreslå för fullmäktige att inrätta Flatens naturreservat enligt bilaga till utlåtandet.

Reservation anfördes av vice ordförande *Lotta Edholm* (fp), *Bengt Gunnar Herrström* (fp) och *Kerstin Rossipal* (kd) som hänvisade till *Edholms* och *Rossipals* yrkande att överlämna ärendet utan eget ställningstagande.

Reservation anfördes av *Joakim Larsson* (m), *Regina Kevius* (m) och *Anna König* (m) som hänvisade till *Larssons* yrkande enligt följande.

Vi anser inte att området görs till naturreservat. Det är positivt med större bevarade grönområden, men det får inte gå inflation i att skapa naturreservat. Ett område som görs till naturreservat blir mycket svår hanterat i framtiden eftersom naturreservatslagarna låser upp området helt och hållet. Ett tydligt exempel på det är Järva området där naturreservatet inneburit låsningar i utvecklingen och bevarandet av de verksamheter som finns inom området.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutade på sammanträde den 27 maj 2003 att föreslå kommunfullmäktige att inrätta Flatens naturreservat enligt till utlåtandet bifogat beslut.

Reservation anfördes av vice ordförande *Sten Nordin* (m), ledamöterna *Berthold Gustavsson* (m), *Birgitta Holm* (m), *Madeleine Sjöstedt* (fp), *Mats Rosén* (kd) samt tjänstgörande ersättaren *Claes Fleming* (fp) enligt det av vice ordförande *Nordin* m fl (m) samt ledamöterna *Sjöstedt* m fl (fp) och *Rosén* (kd) gemensamt framställda yrkandet enligt följande.

Naturreservat som för framtiden säkrar naturvärden samt platser för naturliv och rekreation är en viktig del för livsmiljön i en växande storstad. Den tidigare majoriteten m, fp, kd, sp genomförde t ex reservatsbildning av det s.k. Nackareservatet. Dock får inte enskilda reservatsbildningar vara av den omfattning att de stoppar stadens bostadsförsörjningsansvar samt hindrar ett bostadsbyggande som befrämjar god bostadsmiljö, blandade upplåtelseformer samt de ambitioner som integration som Staden bör ha. Det föreslagna Flatensreservatet har fått en sådan omfattning att det måste sägas allvarligt skada stadens bostadsförsörjningsansvar.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande *Roger Mogert* (s), ledamöterna *Karin Hanqvist* (s), *Margarita Pulido* (s), *Karin Wanngård* (s), *Ann-Marie Strömberg* (v) och *Per Bolund* (mp) samt tjänstgörande ersättaren *Johanna Nilsson* (s) enligt följande.

Flatens naturreservat är ett välkommet tillskott till stadens grönstruktur. Det är också viktigt att komma ihåg att det bara reglerar markanvändningen inom naturreservatet.

Gatu- och fastighetskontoret och stadsbyggnadskontoret har i ett gemensamt tjänsteutlåtande anfört följande.

SAMMANFATTNING

Flatenområdet utgör ett stort, fortfarande relativt lite exploaterat, naturområde mellan sjöarna Ältasjön och Drevviken, med sjön Flaten som sammanhållande element. Området pekas i översiktsplanen ut som ett av de områden som ska utredas för skydd som naturreservat. Flaten är idag Stockholms stads renaste sjö och används i stor utsträckning för bad. Inom området ligger flera koloniträdgårdsområden, camping, idrottsplats, etc. Dessa verksamheter kommer att kunna fortsätta bedrivas som idag.

Stadsbyggnadskontoret och gatu- och fastighetskontoret har i samråd med andra förvaltningar arbetat fram ett förslag till beslut om naturreservat. Beslutsdokumentet innehåller bakgrund, uppgifter om och beskrivning av området, avgränsning, ärendets beredning, grund för beslut, syfte och föreskrifter för naturreservatet samt uppgifter om förvaltare och tillsyn.

Syftet med naturreservatet är att för framtiden bevara Flatenområdet för friluftsliv, närrekreation och undervisning, samtidigt som områdets betydelse för växt- och djurlivet i Stockholm och i regionen säkerställs på lång sikt.

UTLÅTANDE

Bakgrund

I 1994 års budget fick gatu- och fastighetsnämnden i uppdrag att i samråd med stadsbyggnadsnämnden utarbeta förslag till avgränsning och relevanta bevarandebestämmelser för ett antal naturområden, däribland Flatenområdet.

Enligt en PM av gatu- och fastighetskontoret och stadsbyggnadskontoret (1995-02-20) gällande ansvarsfördelning mellan de två kontoren vid naturreservatsbildning anges att stadsbyggnadskontoret i samråd med gatu- och fastighetskontoret bör lägga fast ändamålet med skyddet, avgränsa området, utmärka området, utarbeta föreskrifter, sammanställa beslutsdokumentet o.s.v. I de fall staden är markägare har gatu- och fastighetskontoret ansvar att upprätta skötselplan med sköselföreskrifter, markdisposition och anläggningar.

Förslag till naturreservat

Naturreservatets avgränsning

Avgränsningen av naturreservatet har gjorts med utgångspunkt i områdets natur- och rekreativsvärden, med hänsyn till gällande planer och markrättsinnehavares önskemål. Därför har Kaninholmen och Skrubba gård utgått ur reservatet. Se remiss- och samrådsredogörelse bilaga 2.

Flatenområdet är en del av den regionala grönstrukturen. Naturreservatet kommer att sträcka sig från kommungränsen i söder och omfattar delar av Drevviken, hela Flaten, området öster om Flaten mot kommungränsen bortsett från Skrubba industriområde, Skrubba gård och strandkyrkogården. Norrut följer naturreservatet kommungränsen och omfattar Stockholms del av Ältasjön, men undantar Tyresövägen, ett mindre vägreservat för cykelbana intill denna och fastigheten Solvärmen 1 mellan Flatenvägen och Tyresövägen. I väster gränsar naturreservatet till Stora Sköndal. Två fastigheter, Gebers och Listuddens gård, är inneslutna av naturreservatet, men de ingår inte i reservatet (se karta i bilaga 1).

Förenlighet med områdesbestämmelser och detalplaner

Gällande områdesbestämmelser finns i Generalplan från 1964. Den har lagt fast markanvändningen för huvuddelen av det föreslagna reservatsområdet som ett allmänt tillgängligt natur- och fritidsområde, med tilläggsbeteckningar och illustrationer för bad och camping, koloniträdgårdar, vattenområden och lokala vägförbindelser. Tilläggsbeteckningar för vissa områden anger att enstaka byggnader kan få uppföras om områdets användning för avsett ändamål därigenom främjas. Generalplanen avsatte även mark för ombyggnad av Tyresövägen (väg 229) som område för trafikändamål inklusive skyddsområden; mark för en 200 kV kraftledning mellan Högdalen och Nacka, samt ett större område för allmänt ändamål runt Orhems gård och dåvarande Gebers konvalescenthem.

Naturreservatsförslaget innebär att utbredningen av generalplanens anvisade områden för koloniträdgårdar preciseras. Avgränsningen, som helt överensstämmer med de markområden som idag enligt avtal mellan gatu- och fastighetskontoret är upplåtna till föreningarna, innebär mindre justeringar av generalplanens generella redovisningar. Generalplanens anvisade områden för bad och camping innebär naturreservatsförslaget på samma sätt att området för anlagt bad liksom området för camping preciseras.

Sedan generalplanen fastställdes har Tyresövägen byggts ut med stöd av planen, delvis med en något annan utformning. Någon ytterligare större utbyggnad är inte aktuell, däremot kan ett cykelstråk från Skarpnäck mot Tyresö komma ifråga. Naturreservatet föreslås avgränsas så att delar av vägens skyddsområde ingår i reservatet. Detta är gjort delvis med hänsyn till topografin och till naturvärdena inom skyddsområdena. Inom generalplanens trafikområde i sydost låg redan år 1964 Skrubba koloniområde. Naturreservatsförslaget anvisar här att koloniområdet ligger kvar, eftersom den i generalplanen reserverade vägutbyggnaden inte längre är aktuell.

den i generalplanen reserverade vägutbyggnaden inte längre är aktuell. Vägverket, som är väghållare, har inte haft någon erinran mot detta vid samråd.

Kraftledningen har också byggts ut sedan generalplanen fastställdes. En kort sträcka av kraftledningsgatan föreslås omfattas av naturreservatet. Den vegetationsröjning som erfordras har tagits upp i skötselplanen, och påverkas därigenom inte av naturreservatsförslaget.

Generalplanen reserverar området runt Orhems gård för utökning av bebyggelsen norrut, för personalbostäder. Naturreservatsförslaget kommer att förhindra denna möjlighet. Verksamheten vid Gebers konvalescenthem är numera nedlagd och behovet av personalbostäder därför ej längre aktuellt.

För området runt dåvarande Gebers konvalescenthem har generalplanen ersatts av detaljplan för bostäder (Pl 95138). Detaljplanens öppna vattenområde föreslås ingå i reservatet. Reservatsförslaget reglerar inte anläggningar i vattenområdet. De illustrerade lägena för bryggor kommer därför att prövas på vanligt sätt mot strandskyddsbestämmelser som också gäller inom detaljplanen.

I sydost ligger Strandkyrkogården Skrubba inom detaljplan (Pl 8178). Naturreservatet föreslås här avgränsas så att de värdefulla natur- och strandområdena vid Drevviken (i detaljplanen allmän platsmark-natur) ingår, liksom det öppna vattenområdet. De anläggningar som finns inom naturområdet är Drevvikens idrottsby, ett naturbad, samt ett område avsett för pumpstation. I idrottsbyn och vid naturbadet kommer samma verksamheter som bedrivs idag att kunna fortsätta. Området som är avsett för pumpstation har inte utnyttjats och kyrkogårdsförvaltningen har inte gjort sådana anspråk vid samrådet.

Kontoret bedömer att förslaget till naturreservat inte strider mot gällande detaljplaner och områdesbestämmelser.

Skäl för naturreservatsbildning

Flatenområdet har urskilts som skyddsvärt på grund av dess höga naturvärden och betydelse för det rörliga friluftslivet i södra delen av staden. Flaten är också ett av Stockholms ekologiskt särskilt känsliga områden. Vattenområdet är särskilt känsligt för närsaltsbelastning och för ytterligare reduktion av tillrinningsområdet. Dessutom är Flatenområdet livsmiljö för hotklassade arter. Det innehåller gamla ädellövbestånd, våtmarker, små vattendrag och stränder av betydelse för den biologiska mångfalden.

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att för framtiden bevara Flatenområdet för friluftsliv, närrekreation och undervisning, samtidigt som områdets betydelse för växt- och djurlivet i Stockholm och i regionen säkerställs på lång sikt.

Syftet ska tryggas genom att:

- ? allmänhetens friluftsliv, rekreation och fritidsaktiviteter främjas.
- ? området sköts för att gynna dess natur- och kulturvärden.

- ? den biologisk mångfalden bevaras och utvecklas.
- ? markanvändning och verksamheter får en lämplig utformning och avgränsning.
- ? information om områdets värden förmedlas till allmänheten.

Föreskrifter

För att trygga syftet med naturreservatet har föreskrifter som ska gälla inom naturreservatet uppställts. Dessa behandlar:

- A Vissa inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet.
- B Vissa inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet utan kommunens tillstånd.
- C Angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång inom naturreservatet.
- D Om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder mot att de åtgärder som anges i skötselplan utförs, eller mot att de mindre arbetsföretag utförs, som krävs för den normala skötseln av områdets byggnader och anläggningar. Föreskrifterna utgör heller inget hinder för fastighetsbildning för Orhems gård, enligt Fastighetsbildningslagen (1970:988), 3 kap 2§.

För ett antal områden inom naturreservatet (koloniområdena, Flatenbadet, idrottsområde/camping vid Flaten, miniracingbanan och Orhems gård) kommer det även i fortsättningen att vara tillåtet att göra vissa anläggningar utan kommunens tillstånd.

Ikraftträdande

Innan kommunfullmäktiges beslut vinner laga kraft ska ägare eller innehavare av särskild rätt till marken ha möjlighet att framföra erinran mot beslutet. Tiden för erinran får inte sättas kortare än en månad. Ägare eller markinnehavare av särskild rätt kommer att meddelas i samband med att kommunfullmäktige beslutar att inrätta Flatens naturreservat.

Hushållning med mark- och vattenresurser

Miljöbalkens hushållningsbestämmelser i tredje och fjärde kapitlet tillämpas vid beslut om naturreservat. Hushållningsbestämmelserna kommer till uttryck i Stockholms översiktsplan från 1999. Där är Flaten angivet som ett natur- och friluftsområde som ska bevaras.

Förvaltning och ekonomi

Stockholms stad ska vara ansvarig naturvårdsförvaltare för all mark inom Flatens naturreservat. I praktiken är det Skarpnäcks stadsdelsnämnd som föreslås ansvara för

skötseln av reservatet. Stadsbyggnadsnämnden behandlar dispens- och tillståndsansökningar i enlighet med syfte och föreskrifter. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vara tillsynsmyndighet för naturreservatet. Gatu- och fastighetsnämnden ansvarar för genomförandet av beslutet, det vill säga kostnader för inmätning och uppmärkning. Kostnader för gatu- och fastighetsnämnden och Skarpnäcks stadsdelsnämnd redovisas i bilaga 3.

REMISSER OCH SAMRÅD

Bakgrund till arbetet

I samband med kommunfullmäktiges beslut om budget för 1994 fick gatu- och fastighetsnämnden i uppdrag att i samråd med stadsbyggnadsnämnden utarbeta förslag till avgränsning och relevanta bevarandebestämmelser för Flatenområdet. Gällande ansvarsfördelning vid naturreservatsbildning är att stadsbyggnadsnämnden i samråd med gatu- och fastighetsnämnden och andra berörda nämnder utarbetar förslag till beslutsdokument. Gatu- och fastighetsnämnden ansvarar för att upprätta skötselplan för området samt att mäta in och märka ut naturreservatsgränser.

Arbetet resulterade i ett förslag till naturreservat för Flatenområdet med avgränsning, skäl för beslut, syfte, föreskrifter och skötselplan.

Remissinstanser

AB Carlsson & Hallengren HB

AB Storstockholms Lokaltrafik

AB Svarthålsforsens verksamhet

AB Trezora

Bagarmossens Hembygdsförening och intresseförening

Birka Energi

Birka Nät Stockholm AB

Boverket

Cykelfrämjandet

Drevviken-Långsjöns fiskevårdsförening

Ekens fritidsträdgårdar

Ekens koloniträdgårdsförening,

Europolitan AB

Fagersjöskolan

Farsta Stadsdelsnämnd

Fatimaunionen.

Friluftsförbundet, Enskede lokalavdelning

Friskisportklubben Humlan

Föreningen Drevvikens fritidsträdgårdar

Föreningen Rädda Ältasjön

Föreningen Täppans fritidsträdgårdar

Föreningsrådet i Älta

Gatu- och fastighetsnämnden, Stockholms stad
HSB:s Brf Konditorn 316 i Stockholm
Huddinge kommun
Hundrådet
Hyresgästföreningen, region Stockholm.
Håkansson, Carina
Idrottsnämnden, Stockholms stad
Inackorderingshemmet Riddaren
KFUM:s söderavdelning
Koloniträdgårdsföreningen Odlaren
Kulturnämnden/Kulturförvaltningen
Kurell, Kenneth
Kyrkogårdsförvaltningen
Lantmäterimyndigheten
Listuddens koloniträdgårdsförening
Luftfartsverket
Lundström, Nils
Länsstyrelsen för Stockholms län
MC-klubben Daltons
MHFs ungdom i Skarpnäck
Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholms stad
Motorsällskapet Stockholm
Månsson, Per-Olof och Lena Håkansson
Nacka kommun
Naturskyddsföreningen i Stockholms län
Naturskyddsföreningen, Söderortskretsen
Nilegårdens Hunddagis
Norrandsklubben
Nyström, Birgitta och Tomas Ekdal
Orhems Båtklubb
Orhems fritidsträdgårdar, Trekanten
Orhems koloniträdgårdsförening
Paaso, Mona E.
Polismyndigheten i Stockholm, Söderorts polismästardistrikt Regionplane- och
trafikkontoret
Rivell, Lars
Ryman, Per
Skarpnäcks miljögrupp
Skarpnäcks stadsdelsförvaltning.
Skarpnäcks Stadsdelsnämnd
Skogsluffarnas OK
Skogsvårdsstyrelsen
Skrubba koloniträdgårdsförening

Skönhetsrådet
Sportfiskarnas Stockholmsdistrikt
Stadsbyggnadsnämndens handikappråd
Stadsmuseinämnden
Statens fastighetsverk
Stockholms brandförsvär
Stiftelsen Stora Sköndal
Stockholm Vatten AB
Stockholms klätterförbund/Stockholms klätterklubb
Stockholms Näringslivsnämnd
Stockholms Stads Parkerings AB
Stockholms orienteringsförbund
Stockholms ornitologiska förening
Stockholms universitet, naturgeografiska institutionen
STOSEB AB
STOSEB Gas AB
Svenska Brukshundsklubben
Svenska Klätterförbundet
Svenska Turistföreningens Stockholmskrets
Synskadades Riksförbund (SRF) genom De blindas fritidsklubb
Södra gräv- och sopservice
Sörensson, Carl-Magnus
Telia AB
Tyresö kommun
Unga Örnars Stockholmsdistrikt
Wallin, Kjell
Vattenfall Sveanät AB
Wirz & Öhlin kiosk
Vägverket, Region Stockholm
Älta Idrottsförening, Skid- och Motionssektionen
Ältasjöns fiskevårdsområdesförening
Ältens Fiskeklubb

Anders Jansson, Gunnel Tolfes, Siv Nordström, Sture Nordström, Ulf Lindholm, Anita Lindholm, Ninni Jernberg, Irène Ardhall, Bert Ardhall, Tomas Appelgren, har uttryckt gillande för idén om "fiskebank" i Ältasjöns vik vid Tyresövägen, Kasbyviken (se Ältens Fiskeklubb).

Sammanfattning av remissynpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Inkomna synpunkter har sammanfattats och redovisas nedan punktvis under rubrikerna:

- Beskrivning och avgränsning av området
- Allmänt, föreskrifter

- Djur och djurhållning
- Gasledning
- Kulturhistoria
- Trafik till, från och inom reservatet, tillgänglighet
- Topografi
- Vattenmiljöer
- Kostnader
- Ändamålet med naturvårdsområdet

Under varje rubrik kan både synpunkter på föreskrifter och skötselplanen förekomma.
Stadsbyggnadskontorets ställningstagande redovisas direkt efter respektive synpunkt med kursiverad stil

Beskrivning och avgränsning av området

- ? Föreningen Drevvikens koloniträdgårdar reserverar sig starkt mot att skötselplanen inte tillåter att stugor eller skjul uppförs på fritidsträdgårdarna vid Orhems gård.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: I dagsläget är detta inte tillåtet. Att tillföra området i sin helhet fler kolonistugor riskerar att skada naturvärden och friluftsvärden. Därför är det inte aktuellt att tillåta bebyggelse i någon form i detta område på annat sätt än vad som anges i föreskrift B4.

- ? Länsstyrelsen vill att undantagna områden i B-föreskrifterna bör redovisas på karta.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Detta har gjorts, se karta 1

- ? Länsstyrelsen vill att till kommunens beslut ska bifogas uppgift om ikraftträdande och besvärshänvisning.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Detta har tillfogats.

- ? Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att större område kan tas med så att även Strandkyrkogården och naturmarken norr och väster om Skrubba industriområde tas med. De anser även att de delar av fastigheten Solvärmen 1 som idag inrymmer ekskog men som i detaljplanen är avsedd för energiproduktion med solfångare bör ingå i naturreservatet. Nämnden får medhåll av Naturskyddsföreningens Söderorts-krets och Friluftsrådet, Enskede lokalavdelning.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Dessa synpunkter är väl motiverade utifrån ett ekologiskt synsätt. Solvärmen 1 hyser en fin ekbacke som anknyter till en

värdefull struktur både i reservatet och utanför den. Strandkyrkogården hyser ett rikt växt- och djurliv och ligger i direkt anslutning till det nuvarande reservatsområdet. Den outnyttjade marken norr och nordväst om Skrubba industriområde är visserligen något isolerad från reservatet, men är ändå en länk mellan Flatens naturreservatet och Nackaskogen. Dessa områden utelämnas emellertid i det aktuella förslaget för naturreservat, eftersom det strider mot gällande planer och väsentligt skulle försinka inrättandet av Flatens naturreservat. Stadsbyggnadskontoret föreslår dock ett vidare arbete med dessa områden, för att på sikt kunna inlemma dem i reservatet.

? Naturskyddsföreningens Söderortskrets vill inte att de generella geografiska undantagen ska finnas i B-föreskrifterna utan tillstånd ska sökas av alla i varje enskilt fall.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: För att inte försvåra för den pågående markanvändning och verksamheten inom de geografiskt begränsade områdena som undantas från B-föreskrifterna finns denna zonerings inom naturreservatet.

? Naturskyddsföreningen, Söderortskretsen vill utvidga Flatens naturreservat ytterligare norrut till Bagarmossen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Detta område kommer att utredas för naturreservatsbildningen i Hammarbyskogen, Stockholms del av Nackareservatet, och bereds vidare där.

? Näringslivsnämnden i Stockholm anser att utvecklingen av Skrubba företagsområde inte får begränsas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Ingen begränsning sker i och med bildandet av naturreservatet. Eventuell konflikt kan dock uppkomma om det visar sig att området norr och nordväst om Skrubba industriområde bör skyddas som naturreservat (se ovan).

? Orhems koloniträdgårdsförening föreslår att ett område i anslutning till koloniområdet inrättas för lek för föreningens barn.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Detta ha inte bedömts som genomförbar, med tanke på allmänhetens intresse av att använda området och med hänsyn till växt- och djurliv.

? Ältens fiskeklubb, Älta Idrottsförening och Föreningsrådet i Älta ifrågasätter om naturreservat är rätta status för området mellan Tyresövägen och Ältasjön.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Det är viktigt, både för friluftslivet och för växt- och djurlivet att stora sammanhängande naturområden skyddas. Kasbyområdet ligger i anslutning till det blivande reservatet i Nacka och sammanlänkar därför Flatens naturreservat med marken norr ut och anses därför viktig att få med. Området i sig, både de delar av Ältasjön och landpartierna är även i sig viktiga för växt- och djurlivet, och bör kunna utvecklas för friluftslivets behov inom naturreservatets gränser.

? I det ursprungliga förslaget ingick Kaninholmen i sjön Drevviken i reservatsförslaget.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Kaninholmen har utgått enligt ägarens önskemål.

? I det ursprungliga förslaget ingick delar av fastigheten Sköndal 1:1,2 i i reservatsförslaget.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: fastigheten Sköndal 1:1,2 har utgått enligt ägarens önskemål

Allmänt, föreskrifter

? Länsstyrelsen för Stockholms län anser att föreskrifterna som gäller allmänheten närmast är att betrakta som ordningsföreskrifter, att förbud för allmänheten att ändra avrinning inte behövs och att till kommunens beslut ska bifogas uppgift om ikraftträdande och besvärshänvisning.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Dessa synpunkter har arbetats in i förslaget.

Djur och djurhållning

? De blindas fritidsklubb och Orhems koloniträdgårdsförening anser att ryttarna i området rider sönder marken och utgör en fara.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Ridning i reservatet regleras så att ridning blir tillåten på vägar och särskilt markerade stigar. Enligt Trafikförordningen (1998:1276) ska ryttare lämna företräde för, och i övrigt visa samma hänsyn som alla fordonsförare ska visa gående. Stadsbyggnadskontoret bedömer att den föreskrift som finns om ridning (D 6) samt denna generella lag räcker för att tillgodose alla intressen.

- ? Hustrådet ifrågasätter om det är nödvändigt att ha koppeltvång på hundar i hela naturreservatet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Ett hundrastområde kommer att utredas i närheten av Flatens camping

- ? Orhems Koloniträdgårdsförening är negativ till att inhägnader för betesdjur minskar framkomligheten för människor.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: För att bevara områdets kultur- och naturvärden används betesdjur som stängslas in. Detta görs så att stigar och vägar även i fortsättningen går att använda, om inte passager genom hagarna är möjlig.

Gasledning

- ? STOSEB Gas AB planerar en 16 bars naturgasledning i kanten av området, utmed den västra gränsen av reservatet och utgår från att ledningen kan läggas utan att påverka reservatet

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Kommer ledningen att gå utanför reservatet medför reservatet inget hinder för detta. Kommer ledningen, efter detaljinpassning, att behöva dras inom gränserna för naturreservatet får tillstånd sökas för detta enligt B5.

Kulturhistoria

- ? Stadsmuseinämnden föreslår att inget beslut tas om naturreservatet innan kulturhistoriska utredningar gjorts. .

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Detta har gjorts och infogats i skötselplanen.

Trafik till, från och inom reservatet, tillgänglighet

- ? Stadsbyggnadsnämndens handikapprådet förutsätter att förslaget till naturreservat kompletteras med tillgänglighetsanalys och att förbättringar görs med handikapplatser för bil, bilvägar öppnas för handikapptrafik, gångvägar hårdgörs, toaletter ordnas, tillgänglighet till målpunkter i terrängen anpassas, skyltning förbättras mm. Stadsbyggnadsnämndens handikappråd saknar en konsekvensanalys för tillgänglighet och användbarhet för funktionshindrade personer. Rådet anser att förslaget till naturreservat medför försämringar avseende tillgänglighet. Rådet förutsätter att förslaget till naturreservat kompletteras med en tillgänglighetsanalys

förslaget till naturreservat kompletteras med en tillgänglighetsanalys och förslag till tillgänglighetsskapande åtgärder.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: En tillgänglighetsanalys har tagits fram för området och åtgärderna utreds nu vidare.

? Idrottsförvaltningen förordar att en gångbro kan ordnas utmed Tyresövägen vid Ältasjön för att gynna friluftslivet och fisket

? Ältens fiskeklubb föreslår att en vägbank byggs i Ältasjön parallellt med Tyresövägen. Banken ska rymma en gång- och cykelväg och utgöra en lättillgänglig promenadväg för kontakten runt Ältasjön för nackaborna. Vägbanken sägs också få funktionen av att vara sedimenterings- och fångdamm för trafikdagvatten från Tyresövägen. Fiskeklubben får medhåll av flertalet av remissinstanserna från Nacka.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Det är inte aktuellt att utreda frågan om en gångväg/fiskebank i sjön vidare därför att det skulle utgöra ett betydande intrång i Ältasjön, en redan idag hårt utsatt miljö. Det finns en gångväg idag som under en kort sträcka leder under Tyresövägen och söder om denna, men sedan tillbaka till Ältsjöns strandlinje igen.

? Idrottsnämnden påtalar att gång- och cykelvägen behöver kompletteras 100 m norr om barnbadet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Detta kommer att vara möjligt även sedan naturreservatet har inrättats, förutsatt att man inhämtar kommunens tillstånd.

? Idrottsnämnden påtalar att i förbudet att framföra motordrivet fordon i terräng och på sjöis måste undantas stadens egna och upphandlade arbeten.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Det framgår att föreskrifterna inte ska utgöra hinder för åtgärder som utförs enligt skötselplanen eller mot mindre arbetsföretag som krävs för att skötsel och reparationer av byggnader. Större arbeten, som kräver dispens eller tillstånd kommer att få söka det och sedan få utföra överenskomna arbetsföretag på föreskrivet vis.

? Idrottsnämnden föreslår vissa ändringar för skötsel och upprustning av camping- idrotts- och badområdena. Framförallt gäller det rätten att komplettera vägnätet på dessa platser.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: I dagsläget ser vi inte något behov av att utvidga vägnätet i anslutning till campingen och idrottsområdet. Även i framtiden kommer det att gå att åtgärda detta om det är nödvändigt, eftersom dispens kan sökas.

? Nacka kommun skriver att det måste vara möjligt att dels uppföra bullerskydd utmed Tyresövägen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Vägen ligger inte inom reservatsområdet, och bullerskydd kan uppföras efter sedvanlig planprocess.

? Naturskyddsföreningens Söderortskrets föreslår att vägen mellan Flatenstugorna och Unga Örnars arrendeområde stängs av för biltrafik. Detsamma ska gälla för vägen mellan värmeverket och barnbadet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Dessa delar är idag redan stängd för allmän trafik

? Naturskyddsföreningens Söderortskrets föreslår också att parkeringen vid Orhemsvägens slut (vid nuvarande vägbom) flyttas till bussvändplanen vid Orhems koloniområde och att hela vägsträckan mellan bussvändplanen och Flatenstugorna stängs för allmän trafik

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: En av entréerna till naturreservatet kommer att ligga i slutet av Orhemsvägen. Här finns idag en parkeringsplats, något som det är svårt att inrymma på andra platser i reservatet. Orhemsvägen är stängd från denna p-plats vidare mot Flatenstugorna redan idag.

? Naturskyddsföreningens Söderortskrets vill ha totalförbud mot motorbåtar i samtliga vattenområden. Frisksportarklubben Humlan vill ha förbud för motorbåtar i Flaten.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: I Flaten och Drevviken kommer det att vara förbjudet att framföra motorbåt inom de delar som ligger i reservatet (D11)

? Naturskyddsföreningens Söderortskrets motsätter sig utökad bilparkering vid idrottsplatsen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Planer på ytterligare parkering vid idrottsplatsen är inte aktuell. Det är inte heller tillåtet att göra detta utan dispens enligt A4.

- ? Naturskyddsföreningens Söderortskrets anser att mopeder inte ska tillåtas på cykelvägarna.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Moped är förbjudet att köra i reservatet enligt de lokala trafikföreskrifterna som förbjuder alla fordon på parkvägar.

- ? SL framhåller att siktröjning efter vägarna samt underhåll av busshållplatser måste tillåtas och skrivas in i skötselplanen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Detta har förts in i skötselplanen

- ? Synskadades riksförbund tillstyrker naturreservatet genom. De blindas fritidsklubb men förutsätter att biltrafik tillåts till föreningens arrenderade stuga i skogen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Ytterligare parkering till reservatet vid koloniområdet Orhem kommer att utredas vidare och avser att ge naturreservatsbesökare och kolonister med parkeringsplatser. Några av dessa platser kommer att vara reserverade som handikappsplatser. Möjligheterna att ta sig till den stuga som de blindas fritidsklubb arrenderar kommer att vara desamma, förutsatt att dispens för att köra bil i reservatet söks.

- ? Stockholms universitet, naturgeografiska institutionen efterlyser även ett förbud mot cykelåkning på stigar och i terräng.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Enligt stadens lokala trafikföreskrifter är det redan förbjudet att cykla i park- och naturmark.

- ? Vägverket, Region Stockholm anser att man bör hålla möjligheten öppen att anlägga en gång- och cykelväg vid Skrubba enligt Tyresö kommuns förslag.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Detta kommer det att finnas plats för i det vägreservat som inte ingår i naturreservatet.

Topografi

- ? MHFs ungdom i Skarpnäck arrenderar en yta för Radiokontrollerad (R/C) Miniracing vid Tyresövägens anslutningar till Älta. påtalar att klubbens behov förändras över tiden och att de föreslagna föreskrifterna kommer att innebära problem för klubben när de ska förändra anläggningen beträffande topografi, p-platser, ledningsdragning etc.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Detta område har undantagits från föreskrifterna B1-B5, och man kan alltså även i framtiden ändra topografin på banan och utföra ledningsdragning efter erforderligt tillstånd. För anläggning av P-platser gäller samma regler som för övriga verksamheter inom reservatet, man måste söka dispens från föreskrift A4.

Vattenmiljöer

- ? Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att vattenmiljöerna bör uppmärksammas bättre både i beslutet och i skötselanvisningarna.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Vattenmiljöerna finns med, både som i grund för beslutet och i skötselplanen, i både den generella delen och för vissa våtmarker i den detaljerade skötselplanen.

- ? Stockholm Vatten AB anser att det måste finnas utrymme för att vid behov röja vegetation och underhållsmuddra och att föreskrifterna inte får förhindra nödvändig rensning av diket med dagvattnet från Skarpnäck och trafikdagvattnet från Tyresövägen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Att röja vegetation och underhållsmuddra kommer att vara tillåtet enligt det som anges i vatten programmet för Stockholms stad för respektive sjö.

- ? Stockholm Vatten AB förbehåller sig, oberoende av reservatsföreskrifterna, rätten till bland annat byggande av nya system för vatten-, spill- och dagvattensystemet samt tillbyggnad, ombyggnad, renovering, underhåll och drift av sådana system.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Reparationer och underhåll kommer att vara möjligt utan tillstånd medan nyanläggningar och större förändringar av nuvarande system kommer att kräva tillstånd från kommunen.

Kostnader

- ? Skarpnäcks stadsdelsnämnd vill ha extra medelstillsättning för djurbete som kan ingå i skötseln. Stadsdelsnämnd uppfattar att de får betydande kostnader som inte är budgeterade för att sköta naturreservatet. Nämnden anser bland annat att Gatu- och fastighetskontoret bör erbjuda kostnadsfri utbildning i natur- och landskapsvård.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Fördelning av kostnader för skötsel ingår inte i detta reservatsbeslut.

Tillsyn

- ? Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att nämndens roll som tillsynsmyndighet för naturreservatet bör framgå av beslutet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Denna synpunkt har inarbetats i beslutsunderlaget.

Ändamålet med naturreservatet

- ? Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår att tillägget "rekreation" görs i ändamålet för reservatet för att ge ett vidare användningsområde.
- ? Stockholms orienteringsförbund anser även att allmänhetens friluftsliv nämns så lite på bekostnad av ekologiska faktorer.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande: Dessa synpunkter har förts in i ändamålet med reservatet, respektive i skötselplanen.

Samråd

Samråd hölls 10 november 1999 i Skarpnäcks kulturhus, Skarpnäcks allé 25. Förslaget visades under tiden 1 november - 10 december 1999 i Tekniska nämndhuset, Fleminggatan 4, vid centrala expeditionen, i Skarpnäcks bibliotek, Skarpnäcks allé 25 samt i Bagarmossens bibliotek, Lagaplan 6. Förslaget var även tillgängligt via Internet.

Remissvar

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen i Stockholms län finner förslaget till naturreservat väl motiverat och angeläget mot bakgrund av områdets stora betydelse för det rörliga friluftslivet. Länsstyrelsen konstaterar att förslaget i huvudsak överensstämmer med översiktsplanen och inte strider mot syftena med de detaljplanen som finns. Länsstyrelsen förutsätter att nya områdesbestämmelser vinner laga kraft innan staden beslutar om naturreservatet.

Länsstyrelsen framför;

- att undantagna områden i B-föreskrifterna bör redovisas på karta,
- att föreskrifterna som gäller allmänheten närmast är att betrakta som ordningsföreskrifter. Flertalet bör beslutas med stöd av Miljöbalkens 7 kap 30 § i stället,
- att förbud för allmänheten att ändra avrinning inte behövs och
- att till kommunens beslut ska bifogas uppgift om ikraftträdande och besvärshänvisning.

Lantmäterimyndigheten

Lantmäterimyndigheten har ingen erinran.

Sakägare och boende

Fastighetsägare inom reservatet:

Gatu- och fastighetskontoret påminner om att vägreservatet för "Vendelsöstråket" tangerar området längs Gudöbroleden-Tyresövägen-Flatenvägen. Fastighetsförvaltningen önskar även fastighetsbilda de byggnader som de förvaltar inom naturreservatet.

Håkansson, Carina motsätter sig att fastigheterna som utgör den så kallade Kaninholmen ingår i naturreservatet. Holmen är bebyggd med fritidshus och nyttjas enligt fastighetsägaren i begränsad omfattning. Genom att fastigheterna är omgivna av vatten är tillgängligheten för allmänheten begränsad. Fastighetsägaren anser att Kaninholmen inte berikas genom att införlivas i naturreservatet.

Stiftelsen Stora Sköndal ser positivt på utgångspunkten att skapa resursen i området men anser att inte "försumliga delar av stiftelsen mark tas i anspråk". Stiftelsen oroar sig för framtida kostnader samt eventuella begränsningar i markanvändningen och anser att det bör kompenseras i någon form. Stiftelsen Stora Sköndal godtar inte förslaget till naturreservat "utan att eventuella begränsningar med mera regleras".0

AB Trezora, ägare till fastigheten Skrubba 1:2, motsätter sig att fastigheten ska ingå i naturreservatet. Fastigheten har tidigare ägts av Stockholms läns landsting genom Locum AB. Företagen hävdar att verksamheten med vård och rehabilitering som bedrivs av hyresgäster kommer att störas av allmänheten i händelse av att området ingår i det tänkta naturreservatet. Företaget hävdar att hela fastigheten, inte endast tomtmarken, används av hyresgästerna för sin verksamhet och att allmänhetens nyttjande av det vägservitut som finns till förmån för fastigheten Skrubba 1:1, som ägs av Stockholms kommun, för passage genom området räcker som förbindelselänk. Företaget har ansökt om avstyckning av två byggnader hos lantmäterimyndigheten. Ärendet vilar på sökandes begäran i avvaktan på naturreservatet.

Arrendatorer/Nyttjanderättshavare

Birka Nät Stockholm AB svarar att naturreservatet inte får begränsa användningen eller service, reparation eller ersättning av befintliga elanläggningar inom området. Birka Nät Stockholm AB ingår i Birka Energikoncernen.

Birka Energi AB förutsätter att förslaget till naturreservat inte medför inskränkning av drift, underhåll samt förnyelse av hög- och lågspänningsanläggningar för strömförsörjning av bebyggelse i området. Birka Energi AB är moderbolag för Birka Energikoncernen. Koncernen innehar tomträtten på fastigheten Solvärmen 1, som gränsar till reservatet, med tillhörande servitut på stadens mark mm.

Carlsson & Hallengren HB arrenderar mark för minigolf- och tennisbana vid Flatenbadet. Företaget har inte besvarat remissen.

MC-klubben Daltons arrenderar mark för klubbstuga vid Ältasjön. Föreningen har inte besvarat remissen.

Drevviken-Långsjöns fiskevårdsförening tillstyrker förslaget till naturreservat. Föreningen anser att det är hög tid att sätta naturvärderingarna på en tydlig plats i beslutsapparaten och att naturreservatet är ett steg i rätt riktning.

Ekens koloniträdgårdsförening, Ekens fritidsträdgårdar ser positivt på att koloniområdena skyddas från eventuella framtida planer på annan markanvändning. Föreningen förutsätter att åtgärder som berör den, t ex koloniområdets avgränsning, beslutas i samråd med föreningen.

Europolitan AB arrenderar mark för en telemast. Till masten finns en kort grusväg. På området finns också en teknikbod. Europolitan AB håller området under masten fritt från växtlighet. Företaget har inga synpunkter.

Fatimaunionen arrenderar en stuga i Skrubba och stödjer helt förslaget till naturreservat.

Friskisportarklubben Humlan arrenderar mark av Idrottsnämnden vid sjön Flatens södra strand. Där äger de en stuga och en bastu. Klubben är i huvudsak positiva till förslaget naturreservat men anser att vägen fram till Unga Örnars stuga, strax söder om deras egen, ska asfalteras samt plogas och sandas vintertid. Föreningen vill ha ett tillägg i föreskrifterna så att det blir förbjudet att framföra motorbåt i Flaten men vill inte ha ett absolut kopplingstvång i området för hundar. Klubben önskar en omfattande rening av sjön Flaten.

Föreningen Drevvikens koloniträdgårdar reserverar sig starkt mot att skötselplanen inte tillåter att stugor eller skjul uppförs på fritidsträdgårdarna vid Orhems gård. Föreningen informerar om att Koloniträdgårdsförbundet håller på att ta fram en prototyp till stuga på fem m². Föreningen anser också att fler rådjur måste skjutas i området.

Föreningen Täppans fritidsträdgårdar ser med tillfredsställelse att förslaget till naturreservat genomförs men anser att det råder ett onaturligt bestånd av rådjur inom området till förfång för kolonisterna.

Idrottsnämnden överlämnar och återoppar Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande. Idrottsnämnden arrenderar 20 % av det föreslagna naturreservatets yta av Gatu- och fastighetsnämnden. Idrottsförvaltningen har i princip inget att erinra mot att Flatens naturreservat. Förvaltningen föreslår att föreskrifter ändras så att upprustning av camping- och idrottsområdet samt skötsel av förvaltningens anläggningar blir möjligt.

ping- och idrottsområdet samt skötsel av förvaltningens anläggningar blir möjligt. Förvaltningen anser följande beträffande föreskrifterna:

- A 2 Ska strykas för Drevviken. Utplantering av till exempel regnbågslax sker i Gömmaren och kan nå Drevviken. Förbudet anses därigenom bli verkningslöst.
- A 4 Förvaltningen behöver komplettera med smärre vägbitar inom idrotts- och campingområdet och föreslår att det ska vara möjligt med kommunens tillstånd (B-föreskrift).
- D 10 I förbudet att framföra motordrivet fordon i terräng och på sjöis måste undantag göras för stadens eget eller stadens upphandlade arbeten.

Idrottsförvaltningen förordar att en gångbro kan ordnas utmed Tyresövägen vid Ältasjön för att gynna friluftslivet och fisket. Idrottsförvaltningen påtalar att gång- och cykelvägen behöver kompletteras 100 m norr om barnbadet.

KFUM:s söderavdelning arrenderar mark för stugor väster om Flatensjön. Föreningen har inte besvarat remissen.

Koloniträdgårdsföreningen Odlaren ser bara positivt på områdesskyddet.

HSB:s Brf Konditorn 316 i Stockholm äger fastigheten Gebers 1 som gränsar till föreslaget naturreservat. Föreningen har servitut på tillfartsvägen i det föreslagna naturreservatet. Föreningen tycker att det är glädjande att området blir naturreservat. Vid kontakter med föreningen har diskuterats att utöka naturreservatet med delar av föreningens naturmark men i remissvaret motsätter sig föreningen detta då de avser att nyttja marken mer intensivt i framtiden. Föreningen är även bekymrad över svårigheterna att skydda eventuella odlingar mot rådjuren i framtiden. Föreningen räknar med att fastigheten kan "bredbandsanslutas" genom naturreservatet i framtiden utan "omständig administrativ process".

Kurell, Kenneth arrenderar mark för Torpets kaffestuga. Han har inte besvarat remissen.

Listuddens koloniträdgårdsförening "godkänner" remissen.

MHF:s ungdom i Skarpnäck arrenderar en yta för Radiokontrollerad (R/C) Miniracing vid Tyresövägens anslutningar till Älta. Klubben ser det som en god idé att göra naturreservat av området men påtalar att klubbens behov förändras över tiden och att de föreslagna föreskrifterna kommer att innebära problem för klubben när de ska förändra anläggningen beträffande topografi, p-platser, ledningsdragning etc. Klubben är också intresserad av att förändra arrendegränserna.

Moberg, Eva. som hyr "Skogsvillan" av Gatu- och fastighetskontoret tycker att naturreservat är ett utmärkt förslag men har synpunkter på stallets expansion och skötsel.

Motorsällskapet Stockholm har i princip inget att erinra mot naturreservatet under förutsättning att de kan fortsätta att bedriva ungdomsspeedway på det område de arrenderar av staden vid Flatens Barnbad.

Månsson, Per-Olof och Lena Håkansson har bland annat tre hästar på sin gård, fastigheten Listudden 1:3 som gränsar till naturreservatet. De hemställer om att Stadsbyggnadskontoret ökar ridmöjligheterna dels på gång- och cykelvägarna mellan klätterklippan vid barnbadet och Orhemsvägen, dels på speedwaybanan som de antar vara nedlagd. Fastighetsägarna önskar köpa ett par mindre markområden som de arrenderar i anslutning till fastigheten Listudden 1:3.

Nilegårdens Hunddagis i Skrubba har inget emot att området blir naturreservat under förutsättning att det inte påverkar den fortsatta driften av företaget.

Norrlandsklubben har ingen erinran mot naturreservatet.

Nyström, Birgitta och Tomas Ekdal hyr Trädgårdsvillan i Orhem. De har inte besvarat remissen.

Orhems Båtklubb har genom underhandskontakt meddelat att man vill få bättre kart-underlag till sitt arrendekontrakt samt eventuellt justera arrendegränserna till aktuellt nyttjande.

Orhems fritidsträdgårdar Trekanten har inget att erinra mot naturreservatet.

Orhems koloniträdgårdsförening anser förslaget till naturreservat väl underbyggt och ser fram mot att tidigare öppna områden som ängar och åkrar kan hållas öppna igen. Föreningen framför dock att fler besöksparkeringar behövs såväl för föreningen som för allmänheten. Föreningen är besviken över att vissa vägar trampas sönder på våren och förorenas av hästar, trots att staden anlagt en ridstig, samt är rädd för lösa hästar. Föreningen är negativ till de inhägnader med kor, får och hästar som förekommit då områden betas ner och framkomligheten minskar för människor. Föreningen önskar att avskjutning av rådjur är tillåten även om området blir naturreservat. Föreningen föreslår att ett av föreningen redovisat markområde undantas från reservatsbildning för att tillgodose föreningens barns lek och friluftsliv i skogen. Förslaget område är nästan lika stort som det område föreningen arrenderar för koloniändamål.

Paaso, Mona E. som arrenderar "Kolonikiosken" vid Ekens koloniträdgårdsförening har inget att erinra mot naturreservatet.

Rivell, Lars som hyr Sjövillan av Gatu- och fastighetskontoret anser att vägen mellan Huset och Orhems gård måste underhållas bättre och eventuellt asfalteras.

Ryman, Per hyr lokaler i Skrubba för snickeriverksamhet. Han har inte besvarat remissen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning. Inackorderingshemmet Riddaren hyr Orhems gård av Gatu- och fastighetsnämnden. Hemmet meddelar genom Gösta Klasson att de inte har några synpunkter.

Sportfiskarnas Stockholmsdistrikt poängterar att det finns ett starkt bestånd av signalkräfta och att de vill behålla sin skyltning om fisket.

Skrubba koloniträdgårdsförening är positivt inställda till förslaget till naturreservat och tillstyrker det.

AB Svarthålsforsens verksamhet ingår sedan 1985 i Stockholm Energi AB som svarat enligt ovan.

Synskadades Riksförbund (SRF) genom De blindas fritidsklubb tillstyrker naturreservatet men förutsätter att biltrafik tillåts på det som idag, och i förslaget till naturreservat, är gångväg till den stuga förbundet arrenderar. Föreningen önskar att den är öppen för taxi, färdtjänst samt transporter till och från stugan men inte för allmän trafik. Föreningen anser att hästarna i området förstör marken och är en fara för medlemmarna. Föreningen vill att motionsslingor rustas upp med jämna mellanrum, skidspåret bibehålls och att ridning inte tillåts på gångvägen.

Södra gräv- och sopservice AB hyr stallbyggnader samt arrenderar mark för rastning av hästar i Orhem. Företaget har inte besvarat remissen.

Sörensson, Carl-Magnus ser med glädje fram mot genomförandet av naturreservatet.

Telia AB har inget att erinra mot förslaget.

Unga Örnars Stockholmsdistrikt ser mycket positivt på förslaget till naturreservat men påpekar att sjön Flaten håller på att växa igen och hoppas att sjön och den vik där föreningen har sina hus ska renas. Föreningen önskar också att vägunderhållet förbättras på vägen mellan arrendeområdet och p-platsen (vägen är inte upplåten för allmän trafik).

Wallin, Kjell hyr lokaler i Skrubba för verkstad, kontor och lager. Han har inte besvarat remissen.

Vattenfall Sveanät AB förvaltar regionnätet i Mellansverige och äger en 70 kV kraftledning som passerar genom det föreslagna naturreservatets norra del. Vattenfall har inga erinringar mot förslaget till naturreservat förutom att de förutsätter att ledningen och skogsgatan kan underhållas utan inskränkningar enligt vad som gäller

ningen och skogsgatan kan underhållas utan inskränkningar enligt vad som gäller för kraftledning i förslaget till skötselplan.

Vägverket, Region Stockholm anser att man bör hålla möjligheten öppen att anlägga en gång- och cykelväg vid Skrubba enligt Tyresö kommuns förslag.

Ältasjöns fiskevårdsområdesförening avger i princip samma remissvar som Ältens fiskeklubb.

Kommundelar, föreningar mfl

Bagarmossens Hembygdsförening och intresseförening har inte besvarat remissen.

Boverket har inga synpunkter i ärendet annat än att deras ansvar är av övergripande karaktär. Verket hänvisar till länsstyrelsen.

Cykelfrämjandet har inte besvarat remissen.

Fagersjöskolan har inte besvarat remissen

Farsta Stadsdelsnämnd överlämnade stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen. Stadsdelsförvaltningen bedömde att naturreservatet blir till gagn för den biologiska mångfalden men inte kommer att medföra ökade kostnader för stadsdelen. Före detta Söderleds Stadsdelsområde ingår idag i Farsta Stadsdelsområde.

Friluftsrådet, Enskede lokalavdelning ställer sig positiv till förslaget till naturreservat men skulle gärna se att större område tagits med.

Föreningen Rädda Ältasjön påpekar att naturreservatet inte får hindra kommande utveckling i och runt Ältasjön. Föreningen arbetar med frågor om sjöns vattenkvalitet, vegetationsklippning, avloppsutsläpp etc. Föreningen är positiv till den så kallade fiskebanken (se Ältens Fiskeklubb) och ett promenadstråk runt sjön.

Föreningsrådet i Älta anser att

- 1 Flatenvägen och området mellan vägen och Ältasjön bör utgå ur naturreservatet,
- 2 trafikdagvattnet från Tyresövägen ska renas innan avledning till Ältasjön samt
- 3 motorvägen ska få bullerskydd.

Föreningsrådet är positivt till förslaget till "fiskebank" (se Ältens Fiskeklubb). Rådet efterlyser att Stockholms och Nacka kommun tar fram en översiktlig plan för hur de allmänna markerna runt Ältasjön kan disponeras och nämner en gångväg, "Hälsans stig", runt sjön som exempel.

Huddinge kommun gränsar till förslaget naturreservat och har ingen erinran mot bildandet av naturreservatet. Kommunens interna remissinstanser var positiva till naturreservatet.

Hundrådet har inget att erinra mot inrättandet av naturreservatet men ifrågasätter nödvändigheten av koppeltvång inom hela området. Rådet anser att det är en fritidsaktivitet att rasta sin hund och att den bör jämföras med andra prioriterade aktiviteter inom reservatet. Rådet vill att det hundrastningsområde som finns idag mellan Orhemsvägen och Stora Sköndal ska vara kvar och att koppeltvånget inte ska gälla där.

Hyresgästföreningen, region Stockholm har inte besvarat remissen.

Kulturnämnden/Kulturförvaltningen har inte besvarat remissen.

Kyrkogårdsförvaltningen har i princip inget att erinra mot det tilltänkta naturreservatet men vill fästa uppmärksamhet på att Strandkyrkogården har givits utrymme för några siktstråk mot Drevviken. Förvaltningen önskar att dessa kan hållas öppna även i framtiden. Förvaltningen framhåller också att det är nödvändigt att kunna avbörda markvatten från kyrkogården och från Skrubba koloniområde även i fortsättningen till Drevviken.

Luftfartsverket har inget att erinra mot förslaget.

Lundström, Nils (fd Flatens camping) har inte besvarat remissen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker förslaget till naturreservat "under förutsättning att:

- vattenmiljöerna uppmärksammas både i beslutet och skötselanvisningarna
- reservatsgränsen söder om Strandkyrkogården förflyttas så att naturreservatet även innefattar naturmarken väster och norr om Skrubba industriområde
- reservatsgränsen söder om kv Solvärmen 1 förflyttas så att naturreservatet även innefattar naturmarken inom kv Solvärmen 1
- övriga synpunkter beaktas."

Miljöförvaltningen finner inrättandet av Flatens naturreservat mycket positivt. Förutom de att-satser Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar om föreslår Miljöförvaltningen tillägget "rekreation" som ett vidare begrepp i ändamålet för reservatet. Den anser att nämndens roll som tillsynsmyndighet för naturreservatet bör framgå av beslutet. Skötselplanen föreslås utökas med vattenmiljöerna. Förvaltningen föreslår att större tonvikt läggs vid de generella skötselanvisningarna samt att utvalda partier av barrskog och lövskog lämnas för fri utveckling och naturlig succession. Förvaltningen efterlyser konkreta och uppföljningsbara kvalitetsmål för respektive naturtyp. Förvaltningen bedömer det som klokt att även kolonilotter och annan markanvändning ingår i naturreservatet på grund av den mosaikstruktur som finns i markanvändningen.

Nacka kommun gränsar till förslaget naturreservat och tillstyrker genom Områdesnämnden Älta under förutsättning att det är möjligt att dels uppföra bullerskydd utmed Tyresövägen dels anlägga en skyddsdamm för dagvatten från Tyresövägen vid Ältasjön. Dammen ska även fungera som gångväg (se Ältens Fiskeklubb).

Naturskyddsföreningen i Stockholms län har inte besvarat remissen

Naturskyddsföreningen i Stockholms län, Söderortskretsen uttrycker uppskattning över förslaget till naturreservat. Föreningen är angelägen att reservatet även omfattar Ältasjön och dess stränder men föreslår några förbättringar och förtydliganden:

- 1 Området vid Ältasjön är viktigt för kontakten med Nacka friluftsområde. Föreningen föreslår att Flatens naturreservat utvidgas ytterligare norrut mellan kommungränsen och Skarpnäcks gård/ Bagarmossen.
- 2 Den obebyggda delen av kv Solvärmen (värmeverket) med lövskog bör ingå i naturreservatet. Ekodukt och bullerskydd bör byggas där.
- 3 Den obebyggda delen av fastigheten Gebers 1 bör ingå i naturreservatet.
- 4 Speedwaybanan vid barnbadet bör flyttas till motorbanan vid Ekstubben. Motorbanorna bör inte ingå i naturreservatet.
- 5 Sjön Flaten bör ges ett större tillrinningsområde. Belastningen av näringsämnen bör minskas och en våtmark bör anläggas vid Flatendikets mynning vid sjön.
- 6 Vägen mellan Flatenstugorna och Unga Örnars arrendeområde stängs av för biltrafik och blir gång- och cykelväg. Detsamma ska gälla för vägen mellan värmeverket och barnbadet. Parkeringen vid Orhemsvägens slut (vid nuvarande vägbom) flyttas till bussvändplanen vid Orhems koloniområde. Hela vägsträckan mellan bussvändplanen och Flatenstugorna stängs för allmän trafik.
- 7 Föreningen motsätter sig utökad bilparkering vid idrottsplatsen samt anser att mopeder inte ska tillåtas på cykelvägarna. Föreningen vill inte att de generella geografiska undantagen ska finnas i B-föreskrifterna utan tillstånd ska sökas av alla i varje enskilt fall.
- 8 Föreningen vill ha totalt motorbåtsförbud i samtliga vattenområden.
- 9 Campingplatsen ska inte breda ut sig söderut utan på fotbollsplanen vid behov.
- 10 Eldnings- och grillplatserna ska ligga vid bad- och campingområdena.
- 11 Vid skötsel av ängsmarkerna bör man tillåta eldning eller att kommunen tar hand om riset.

Polismyndigheten i Stockholm, Söderorts polismästardistrikt har inget att erinra mot förslaget till naturreservat.

Regionplane- och trafikkontoret har inte besvarat remissen.

Skarpnäcks miljögrupp har inte besvarat remissen.

Skarpnäcks Stadsdelsnämnd överlämnade Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande som yttrande samt tillade att gångvägen från parkeringen vid Orhemsvägens slut till Drevviken bör göras handikappanpassad och öppnas för cykeltrafik samt att det bör ordnas möjlighet för handikappade att fiska i Drevviken från anlagda fiskebryggor.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning ser positivt på naturreservatet men anser att tillgängligheten bör studeras vidare. Förvaltningen anser att det är viktigt att naturreservatet inte hindrar möjligheten att göra en parkväg intill Tyresövägen vid Ältasjön (se Ältens Fiskeklubb). Förvaltningen föreslår att Stockholms Gatu- och fastighetskontor och Nacka kommun utreder om iordningställandet av dammen/parkvägen kan vägas in i kostnaderna för naturreservatsbildningen. Förvaltningen uppfattar den föreslagna driftsbudgeten som låg och att Stadsdelsförvaltningen får betydande kostnader som inte täcks. Driftkostnaderna för Flatenbadet har till exempel stigit under 1999 på grund av vandalisering. Stadsdelsförvaltningen vill även få medel att skjuta till för att Skrubba gård ska ha kvar boskap som kan beta i naturreservatet. Stadsdelsförvaltningen menar även att gatu- och fastighetskontoret bör erbjuda och bekosta den utbildning i natur- och landskapsvård som krävs för att skötselplanen ska kunna uppfyllas.

Skogsluffarnas OK har inte besvarat remissen.

Skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län har inga direkta förslag till förändringar men påpekar att det finns en nyckelbiotop, två områden med naturvärden samt en observationsyta för skogsskador inom reservatsområdet.

Anders Jansson, Gunnel Tolfes, Siv Nordström, Sture Nordström, Ulf Lindholm, Anita Lindholm, Ninni Jernberg, Irène Ardhall, Bert Ardhall, Tomas Appelgren, har uttryckt gillande för idén om "fiskebank" i Ältasjöns vik vid Tyresövägen, Kasbyviken (se Ältens Fiskeklubb).

Skönhetsrådet ställer sig mycket positivt till förslaget till naturreservat och tillstyrker utan erinran.

Stadsbyggnadsnämndens handikappråd saknar en konsekvensanalys för tillgänglighet och användbarhet för funktionshindrade personer. Rådet anser att förslaget till naturreservat medför försämringar avseende tillgänglighet. Rådet förutsätter att förslaget till naturreservat kompletteras med en tillgänglighetsanalys och förslag till tillgänglighetsskapande åtgärder. Rådet anser att följande behov behöver beaktas:

- 1 Särskilda p-platser för funktionshandikappade.
- 2 En av de två vägbommarna vid Flatensjön tas bort.
- 3 Gångvägarna i området måste kunna beläggas med ett ytmaterial som gör dem tillgängliga med rullstol och andra förflyttningshjälpmedel.
- 4 Vilplatser.
- 5 Tillgängliga och användbara toaletter.

- 6 Förbättrad fysisk tillgänglighet till intressanta målpunkter och information om dem.
- 7 Biltrafik tillåts ända fram till De blindas fritidshus.
- 8 Skyltning och information till besökande anpassas till personer med läshandikapp.

Stadsmuseinämnden godkände Stadsmuseiförvaltningens tjänsteutlåtande med förslag om att kommunfullmäktige beslutar om naturreservatet först efter att erforderliga kulturhistoriska utredningar utförts. Nämnden bedömde det vara av stor vikt att de kulturhistoriska värdena vägs in i skötselplanen.

Statens fastighetsverk har inget att erinra mot förslaget.

Stockholms brandförsvär har inget att erinra under förutsättning att räddningsvägar och pumpgropar anordnas i samråd med brandförsvaret.

Stockholms klätterförbund har inte svarat men **Stockholms klätterklubb** vill även fortsättningsvis ha rätt att klättra och borra in säkringsbultar i berget på angivna områden. Klubben har ansökt om nyttjanderättsavtal med Gatu- och fastighetskontoret.

Stockholms orienteringsförbund tycker att det är bra att skogsområdena i Stockholm skyddas men är oroat över att så lite nämns om det allmänna friluftslivet på bekostnad av ekologiska faktorer. Förbundet anser att följande lydelse bör finnas med i ärendet:

"allmänhetens rekreation, friluftsliv och fritidsaktiviteter främjas och tillgängligheten säkras".

Stockholms ornitologiska förbund har inte besvarat remissen

Stockholms Näringslivsnämnd (fd Stockholms mark- och lokaliseringsbolag AB) åberopar Stockholms Näringslivskontors tjänsteutlåtande. Näringslivskontoret har inget att invända mot Flatens naturreservat men anser att utvecklingen av Skrubba företagsområde inte får begränsas i framtiden. Näringslivskontoret anser att det är viktigt att översiktsplanen följs då marken norr om gällande detaljplan i Skrubba för industriverksamhet är den enda större reserv inom stadens gränser i söderort som kan användas för nyetablering av industriföretag. Näringslivskontoret anser att kontakten mellan Nacka friluftsområde och Flatens naturreservat inte kommer att påverkas av en utvidgning av Skrubba arbetsområde då kontakten redan idag hindras av vägar, bebyggelse mm.

Stockholms Stads Parkerings AB har inte besvarat remissen

Stockholms universitet, naturgeografiska institutionen ser med stor tillfredsställelse att ännu ett kommunalt naturreservat kommer till stånd. Institutionen önskar en komplettering med ett förbud mot mountainbikeåkning på stigar och i terräng.

Stockholm Vatten AB anser att det måste finnas utrymme för att vid behov röja vegetation och underhållsmuddra. Bolaget anser också att plats bör finnas för en eventuell reningsanläggning för trafikdagvatten från Tyresövägen. Bolaget anser att en beskrivning av avloppssituationen i koloniområdena vid skötselområde nr 7 (mellan sjön Flaten och Skarpnäck) bör finnas och att föreskrifterna inte får förhindra nödvändig rensning av diket med dagvattnet från Skarpnäck och trafikdagvattnet från Tyresövägen.

Stockholm Vatten AB förbehåller sig, oberoende av reservatsföreskrifterna, rätten till följande;

- tillbyggnad, ombyggnad, renovering, underhåll och drift av VSD-systemet (vatten-, spillvatten-, dagvattensystemet),
- inspektion och rensning av tunnlar,
- utnyttjande av befintliga anordningar i form av brunnar, schakt, tillfartstunnlar mm. Personal, maskiner, material för nödvändiga åtgärder ska ges tillträde och
- byggande av nya VSD-system i samband med eventuell exploatering och förtätning och vid anslutning av VSD från grannkommuner.

AB Storstockholms Lokaltrafik tillstyrker förslaget till naturreservat men framför att siktröjning vid Orhemsvägen, Flatenvägen och Tyresövägen samt underhåll av busshållplatser måste tillåtas och skrivas in i skötselplanen.

STOSEB AB har avgivit samma remissvar som STOSEB Gas AB nedan.

STOSEB Gas AB har planerat en regional 16 bars naturgasledning utmed naturreservatets västra gräns. Bolaget har inga invändningar mot naturreservatet då det bedömer att ledningen kan förläggas utan att påverka naturreservatet.

Svenska Brukshundsklubben har inte besvarat remissen

Svenska Klätterförbundet har inte besvarat remissen

Svenska Turistföreningens Stockholmskrets tillstyrker att naturreservatet bildas. Kretsen finner det viktigt att Flatens naturreservat kommer i direkt anslutning till ett naturreservat i Nacka (det så kallade Kasbyområdet).

Tyresö kommun gränsar till förslaget naturreservat och överlämnade Miljö- och stadsbyggnadsförvaltningens yttrande som kommunens remissvar. Miljö- och stadsbyggnadsförvaltningen ser mycket positivt på att få naturreservatet som granne men önskar att plats reserveras för en gång- och cykelbana längs Gudöbroleden till Flatenbadets parkering. Förvaltningen önskar också att närsaltbelastningen i Flaten och Drevviken minskar.

Wirz & Öhlin kiosk (Flatenbadet) har inte besvarat remissen.

Älta Idrottsförening, Skid- och Motionssektionen anser att Kasbyområdet bör utgå ur naturreservatet. Föreningen ordnar årligen en motionstävling runt Ältasjön och förespråkar byggandet av den så kallade fiskebanken vilken inte ingår i förslaget till naturreservat (se Ältens fiskeklubb).

Ältens Fiskeklubb föreslår att Ältasjöns stränder hålls tillgängliga genom vassröjning, nya bryggor mm. Klubben föreslår att Älta centrum binds samman med Kasbyområdet genom en utfylld bank, fiskebank, 30 m ut från Tyresövägen i Ältasjön. Fiskebanken är tänkt att inrymma en gång- och cykelväg. Den avsnörda delen av Ältasjön tänks bilda en våtmark som ska fungera som uppsamlingsdamm för trafikdagvatten från Tyresövägen. Klubben förespråkar en bättre tillgänglighet runt hela Ältasjön med gångvägar och ifrågasätter om naturreservat är rätta statusen för Kasbyområdet. Klubben anser att området mellan Tyresövägen och Ältasjön bör utgå ur reservatet. Klubben efterlyser också bullerskydd utmed Tyresövägen.

I övrigt hänvisas till beslutsmaterial i ärendet som finns tillgängligt på KF/KS kansli.